

จุลสาร

สวนพฤษศาสตร์โรงเรียน

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๖

กันยายน-ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

6. 3. 6

ประมวลพระราชประวัติและพระราชจริยวัตร ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จุลสารสวนพฤษศาสตร์โรงเรียนฉบับนี้ ขอนำพระราชประวัติและประมวลพระราชจริยวัตรในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ซึ่งท่านผู้หญิง ดร.ทัศนีย์ บุญยคุปต์ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนจิตรลดา เป็นผู้เขียนบทวิทยุเผยแพร่ ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อเดือนเมษายน 2526 และโรงเรียนจิตรลดา ได้นำมาตีพิมพ์ในหนังสือ "จิตรลดาธรรมใจ" เมื่อปี 2534 เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวาระที่ทรงพระชนมายุครบ 3 รอบ และโรงเรียนจิตรลดาครบ 36 ปี โดยจุลสารฯ ได้ขออนุญาตคัดมาลง ต่อเนื่องจนกว่าจะจบบทความ

พระราชประวัติ : สมัยทรงพระเยาว์จนถึงช่วงจบการศึกษาจากโรงเรียนจิตรลดา

วัน เสาร์ที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๔ เสด็จพระราชสมภพ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน ทรงมีพระนามว่า "สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์" ครั้นถึงวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาให้ทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็น "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี"

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ หรือ "เจ้าฟ้าหญิงสิรินธร" ในครั้งกระนั้น ทรงมีพระชนมายุ ๓ พรรษาเศษ ทรงได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เริ่มเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยในชั้นอนุบาลของโรงเรียนจิตรลดาพร้อมกับพระสหายวัยเดียวกัน ๒๐ คน ซึ่งเป็นบุตรธิดาของข้าราชการบริพาร ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นสามัญชนภายนอกพระราชวัง ซึ่งยังทรงคบหากับพระสหายไม่เปลี่ยนแปลงตราบเท่าทุกวันนี้

๑. พระอัจฉริยภาพทางการศึกษา

เมื่อแรกเริ่มเข้าศึกษาในชั้นอนุบาลนั้น ทรงมีพระวรกายเล็กบาง และแยมพระสรวลเป็นนิจ ที่โดดเด่นคือพระเนตรโตแจ่มกระจ่าง สุกใส ไม่ทรงขยับนิ่งเฉยได้โปรดที่จะเดินไปมาอย่างร่าเริงเสมอ แวพระเนตรจะบ่งแสดงว่าทรงมีพระดำริคิดสิ่งต่างๆ ตลอดเวลา จึงทรงเป็นพระราชครูณีที่ช่างดำริติดตามถึงสิ่งที่ทรงสงสัยหรือต้องพระทัย ทรงสังเกตสิ่งรอบพระวรกายอยู่เป็นนิจ ทรงกระสือหรือวัน ที่จะศึกษาความจริงและสิ่งที่แสดงพระอัจฉริยภาพก็คือ โปรดอ่านหนังสือให้ออก แม้จะทรงพระเยาว์ก็ทรงสนพระทัยตัวอักษรต่างๆ ไม่ทรงละความพยายาม

ประมวลพระราชจริยวัตร
ต่อจากหน้า 1

จึงทรงอ่านหนังสือโคลงแคแล้วและโปรดปรานที่จะอ่านตลอดมา นอกจากนี้พระสติปัญญาของไทรงแสดงออกด้วยการคำนวณคณิตศาสตร์ได้รวดเร็วและถูกต้อง แม่นยำ

ด้วยพระอัจฉริยภาพต่างๆ นี้อเอง ทำให้ทรงเป็นนักเรียนดีเด่นประจำชั้น ทรงสอบได้ที่ ๑ เสมอในชั้นเรียนในปีพุทธศักราช ๒๕๑๐ ทรงสอบข้อสอบกระทรวงศึกษาธิการซึ่งใช้ข้อสอบแบบเดียวกันทั่วประเทศ ทรงทำคะแนนได้ ๘๖.๖ เปอร์เซนต์ นับเป็นคะแนนสูงสุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ทั่วประเทศไทย ทรงได้รับพระราชทานรางวัลเรียนดีจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ (รางวัลเรียนดีนี้เป็นรางวัลพระราชทานประจำทุกปีสำหรับนักเรียนทั่วไปที่สอบได้ที่ ๑-๒-๓ ของประเทศ) นับเป็นความภาคภูมิใจครั้งแรกของโรงเรียน คณะครูจึงถวายเข็มเรียนดี เป็นเข็มอักษรย่อของโรงเรียนจิตรลดา ทำด้วยทองลงยา ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ “เจ้าฟ้าหญิงสิรินธร” ก็ทรงสอบได้ที่ ๑ ของประเทศอีกครั้งในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แผนกศิลปะ ทางโรงเรียนจึงได้จารึกพระนาม ณ กระดานเกียรตินิยมของโรงเรียนจิตรลดา กระดานเกียรตินิยมนี้โรงเรียนจะจารึกชื่อนักเรียนที่ทำคะแนนได้ยอดเยี่ยมประจำรุ่นทุกปีการศึกษาที่สำเร็จจากโรงเรียนจิตรลดา ดังนั้นจึงทรงเป็นนักเรียนตัวอย่างของจิตรลดา รุ่น ๓ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนจิตรลดาในปีการศึกษา ๒๕๑๕

๒. พระราชจริยวัตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์และศึกษาศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของไทย

ก) วรรณคดีไทยและภาษาไทย

ตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ โปรดฟังเพลงไทยและบทกวี บางครั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงอ่านบทกลอนจากวรรณคดีไทยให้ทรงฟัง เช่น บทกลอนบางตอนจาก “พระอภัยมณี” “อิเหนา” และ “รามเกียรติ์” พระองค์ก็โปรดที่จะท่องบทกลอนเหล่านั้นด้วย ดังนั้นเมื่อทรงอ่านหนังสือออกก็โปรดที่จะอ่านวรรณคดีไทย มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์เรื่อยมาจนทรงพระเจริญวัย นอกจากนี้ในชั่วโมงภาษาไทย อาจารย์กำชัย ทองหล่อ ได้เน้นเกี่ยวกับการอ่าน การขับร้อง เมื่อทรงศึกษาการอ่าน ทำนองต่างๆ จึงทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ ทั้งทำนองสวดกาศพย์ ทำนองแขกบรเทศ เขมรปากท่อ ปืนดลิ่ง ช้างประดานงา และเพลงนางนาค ตลอดจนการขับเสภา ร้องหุ่นกระบอก เหล่านี้เป็นต้น ทางโรงเรียนได้ฝึกสอนให้นักเรียนรักบทเพลงไทยที่มีค่าทางวัฒนธรรม นอกจากเด็กจะรักภาษาไทยแล้วก็ยังปลูกฝังความภาคภูมิใจในศิลปะการขับร้องเพลงไทย และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ทรงรักดนตรีไทยด้วย

ข) ดนตรีไทย

ความสนพระทัยฝึกฝใจจริงจังกับการเล่นดนตรีไทย ได้เริ่มขึ้นเมื่อทรงศึกษาอยู่ที่จิตรลดาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เมื่อทางโรงเรียนเริ่มสอนดนตรีไทย ทรงเลือกที่จะเริ่มด้วย “ซอด้วง”

“ซอด้วง” เครื่องดนตรีไทยชิ้นแรกในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั้น เป็นของา ซึ่งมีผู้นำขึ้นทูลเกล้าถวายในงานฉลองรัฐธรรมนูญปีหนึ่ง ต่อมาพระสุจิตสุดา ถวายซอเก่าของพระยาราชภักดี (โต สุจิตกุล) ก็ได้ทรงอยู่จนบัดนี้

ข่าวสมาชิก

□ ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เป็นประธานเปิดงาน “สัมมนาคณะทำงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เขตการศึกษา 7” เมื่อ 8-10 สิงหาคม 2539 ณ โรงแรมโพธิ์น พิชญโลก

สัมมนาคณะทำงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระหว่างวันที่ 9-10 สิงหาคม 2539

หน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษาที่ 7 พิชญโลก ได้จัดให้มีการสัมมนาอาจารย์ของโรงเรียนสมาชิกในเขตการศึกษาที่ 7 จำนวน 32 คน ที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะแก่กัน โดยมี ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เป็นประธานและร่วมรับฟังการสัมมนาพร้อมกับให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงานแก่โรงเรียนต่างๆ

□ นิทรรศการผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของโรงเรียนสมาชิกที่จัดแสดงในงาน “สัมมนาคณะทำงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเขตการศึกษา 7”

เยี่ยมเยียนสมาชิก

ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม 2539 ที่ผ่านมากว่าเจ้าหน้าที่จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ออกไปเยี่ยมเยียนเพื่อนสมาชิกโรงเรียนในหลายจังหวัด พร้อมทั้งนี้ได้ถือโอกาสแนะนำการสำรวจค้นคว้าข้อมูลพรรณไม้ การทำตัวอย่างพรรณไม้แห้งในบางโรงเรียน รวมทั้งแนะนำวิธีการนำเสนอสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนไปใช้เป็นสื่อการสอนในวิชาต่างๆ

□ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เยี่ยมเยียนโรงเรียนบ้านกุหลาบ จ.เพชรบุรี

□ คณะเจ้าหน้าที่จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เยี่ยมเยียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จันทบุรี

□ เจ้าหน้าที่จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ให้คำแนะนำเด็กๆ ในการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เพื่อจัดทำป้ายข้อมูลที่โรงเรียนบ้านแม่โป่ง จ.เชียงใหม่

เทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทยในปัจจุบัน(๑)

เรียบเรียงโดย ปิยภัทร ปรินญาพงษ์

เรื่องการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชนั้น จากฉบับก่อน ๆ ได้กล่าวถึงโดยละเอียดพอสมควร และท่านผู้อ่านทราบหรือไม่ว่า กว่าจะสรุปออกมาเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังที่เราใช้ดำเนินการทดลองหรือวิจัยในปัจจุบันนั้น มีความเป็นมาที่ยาวนานมาก การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เริ่มต้นจากการค้นพบและพัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ที่สามารถควบคุมการเจริญของเซลล์พร้อมทั้งชักนำให้เกิดเป็นต้นใหม่จากเซลล์เดียวหรือจากกลุ่มเซลล์ โดยนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน Gottlieb Haberlandt มีแนวคิดในการเลี้ยงเซลล์โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Schiden และ Schwann กล่าวไว้ว่าเมื่อแยกเซลล์ออกมาเป็นเซลล์เดี่ยวแล้วเซลล์นั้นจะแบ่งตัวออกกลายเป็นเนื้อเยื่อและอวัยวะต่างๆ จนกระทั่งกลายเป็นต้นใหม่โดยสมบูรณ์

ประกายความคิดนี้เองทำให้เกิดการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชขึ้นมา วัตถุประสงค์แรกเริ่มก็คือการขยายพันธุ์ให้ได้จำนวนมาก โดยไม่ต้องอาศัยเพศ ไม่ต้องมีการผสมเกสร ดอกไม้และที่สำคัญจะได้พืชต้นใหม่ที่เหมือนต้นเดิมทุกประการ (ตามทฤษฎี) การเกิดเป็นต้นใหม่นั้นย่อมมีความผันแปรเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากฮอร์โมนที่ใช้เลี้ยง เนื่องจากเมื่อเราเลี้ยงเนื้อเยื่อของพืช จนถึงระยะที่เนื้อเยื่อนั้นสามารถสังเคราะห์ฮอร์โมนขึ้นมาใช้ได้เองแล้วแต่ต้นพืชยังคงได้รับฮอร์โมนจากอาหารสังเคราะห์อีก อาจเป็นเหตุให้มีความผันแปรเกิดขึ้น

ลักษณะความผันแปรที่เกิดขึ้นนั้น อาจเกิดขึ้นชั่วคราวหรือถาวร ลักษณะอาจจะโตกว่าต้นแม่ หรือเล็กกว่าต้นแม่ หรือเกิดสีที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม มีลักษณะต่างจากเป็นต้น

ความผันแปรที่เกิดขึ้นโดยถาวรมักเป็นการผันแปรในระดับสารพันธุกรรม และสามารถถ่ายทอดความผันแปรนั้นไปชั่วลูกชั่วหลานได้ ความผันแปรที่เกิดขึ้นช่วยในการสร้างพืชพรรณใหม่ได้โดยการอาศัยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเป็นพื้นฐาน ยกตัวอย่างความผันแปรที่เกิดขึ้นในกล้วยไม้ ทำให้ได้กล้วยไม้ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีกลิ่นดอกหอมขึ้นกว่าเดิม ทำให้เก็บได้ทนทานมากขึ้น

ในคราวนี้ที่กล่าวถึงความผันแปรและการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชนั้นก็เพื่อจะปูพื้นไปสู่เทคโนโลยีชีวภาพขั้นสูงอีกขั้นหนึ่ง คือการปรับปรุงพืชโดยพันธุวิศวกรรมซึ่งจะค่อยๆ เรียบเรียงเขียนมาคุยให้ท่านผู้อ่านมองเห็นภาพว่า การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชนั้นเป็นพื้นฐานของการปรับปรุงพันธุ์พืชได้อย่างไรแล้วพบกันใหม่ในฉบับหน้า

เอกสารอ้างอิง : อถรร วัชรภักย์.

ความผันแปรของเซลล์ข้างกายกับการปรับปรุง.

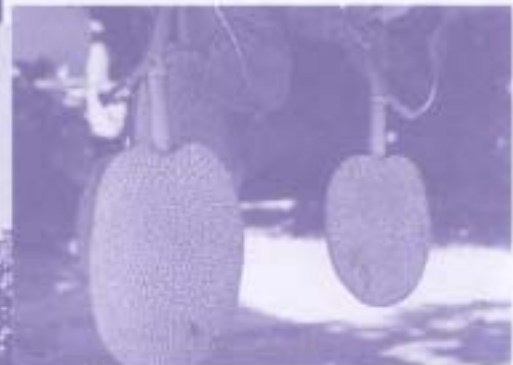
ข่าวสารเทคโนโลยีชีวภาพ เล่มที่ 12 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2532.

ขนุนไพศาลทักษิณ

พืชโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้ทำการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

ขนุนไพศาลทักษิณระยะเพาะเลี้ยงในขวด

ต้นและผลของขนุน ไพศาลทักษิณ จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

แม่โพสพใจน้อย

เรียบเรียงโดย สุภัทราพร ภูวณะวณ

ในภูมิภาคเอเชีย ชาวเอเชียเป็นชนชาติที่กินข้าวเป็นอาหาร ยังไม่มีข้อสรุปว่าชาวเอเชียรู้จักปลูกข้าวกันมาตั้งแต่เมื่อใดแน่ แต่พบว่ามีการกล่าวถึงในนิทานพื้นบ้านหลายเรื่อง บางเรื่องก็เกี่ยวกับตัวของแม่โพสพ บางเรื่องก็เป็นข้อห้ามเกี่ยวกับข้าว เพราะถือว่าข้าวมีพระคุณต่อชีวิตมนุษย์ เช่น ห้ามเหยียบย่ำข้าวสุก ห้ามนอนกินข้าว เป็นต้น

ในเรื่องต่อไปนี้จะกล่าวถึงความเชื่อเรื่องแม่โพสพเรื่องมีอยู่ว่า

...ครั้งหนึ่งนานมาแล้วบนสวรรค์ พระแทนที่ประทับของพระอินทร์ผู้ดูแลทุกข์สุขของมนุษย์โลกเกิดแจ้งกระดังงา พระอินทร์จึงรู้ด้วยตาทิพย์ว่าเกิดอาเพศในโลกมนุษย์ จึงเรียกพระธิดาองค์หนึ่งซึ่งเป็นนางฟ้า ชื่อ โพสพ ให้ลงมาอยู่ในเมืองมนุษย์และช่วยทำให้ชาวโลกมีอาหารกิน นางโพสพลงมาจึงโลกมนุษย์ไม่พบใคร นอกจากผู้นำเพ็ญพรตตนหนึ่ง (ฤๅษีตาไฟ) นั่งสมาธิอยู่ นางโพสพเข้าไปไต่ถาม และบอกว่าตนจะลงมาช่วยเหลือนมนุษย์ ฤๅษีตาไฟจึงเสกให้แม่โพสพกลายเป็นเมล็ดข้าวเปลือกจำนวนหนึ่ง แล้วนำไปแจกจ่ายให้ชาวบ้านช่วยกันเอาไปปลูก แม่โพสพบอกแก่ฤๅษีว่าเมื่อข้าวออกรวงเป็นสีทองแล้ว ให้ชาวบ้านจัดเตรียมยุ้งข้าวไว้ให้สะอาด เพื่อรอเก็บข้าวเปลือกและไม่ต้องไปเก็บเกี่ยวข้าว เพียงแต่ไปทำพิธีที่ท้องทุ่งนา เติญแม่โพสพเข้ายุ้งข้าวเท่านั้น แม่โพสพก็จะเอาข้าวเปลือกไปไว้ในยุ้งข้าวตามจำนวนที่ปลูกไว้ ฤๅษีบอกข้อความนี้กับชาวบ้านทุกคน ชาวบ้านก็ทำตามโดยจัดสำรับคาวหวาน หมากพลู ผ้าป่านสีเสียว สีแดง ไปรับขวัญและอัญเชิญแม่โพสพให้ไปสู่อยุ้ง จากนั้นชาวบ้านก็กลับไปรอที่บ้าน รุ่งเช้าข้าวเปลือกก็จะเต็มยุ้งเอง

ถึงตรงนี้ผู้อ่านอาจจะสงสัยว่าสมัยนี้ไม่มีแม่โพสพแล้วหรือ ชาวนาจึงต้องไปเก็บเกี่ยวข้าวกันเอง ถ้าสงสัยก็ลองอ่านต่อไปจะรู้ว่าเพราะเหตุใด เรื่องก็มีอยู่ว่า

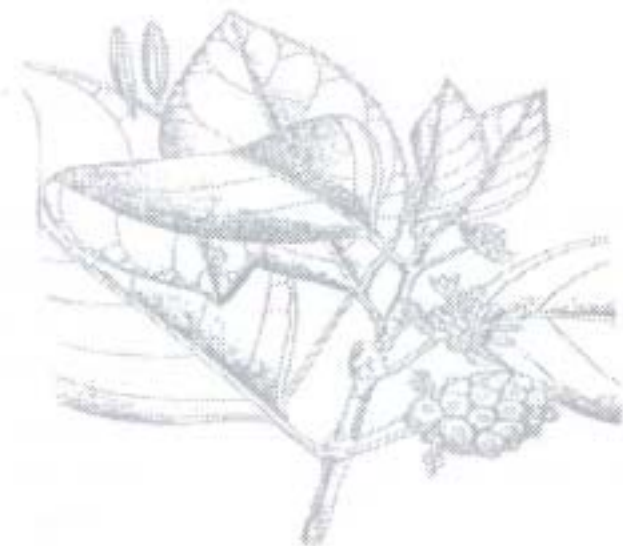
มีครอบครัวชาวนาครอบครัวหนึ่ง มีลูกสาวสวยมาก ชอบแต่งกายสวยๆ ใ้พ่อผู้ขายในหมู่บ้านและต่างถิ่น วันๆ ไม่ยอมช่วยพ่อทำงานบ้านเลย อยู่มาวันหนึ่งลูกสาวคนสวยก็นัดชายหนุ่มต่างบ้านให้มาคอยพบในยุ้งข้าวที่พ่อแม่ปิดกวาดไว้จนสะอาดเพื่อคอยแม่โพสพนำข้าวมาให้ โดยในตอนสายวันนั้นพ่อกับแม่ได้ทำพิธีอัญเชิญแม่โพสพ

เข้าสู่อยุ้ง ขณะที่ลูกสาวชาวนากำลังรู้จักกับชายหนุ่มในยุ้งข้าว พลับแม่โพสพก็มาถึงประตูยุ้ง และคายข้าวเปลือกออกจากปากของแม่โพสพ ข้าวเปลือกไหลไปเป็นทาง เข้าสู่อยุ้งบังเอิญเมล็ดข้าวเปลือกไหลไปโดนตัวหญิงสาวที่นั่งพลอดรักกับชายหนุ่มอยู่ ลูกสาวชาวนาโกรธมาก ลูกขึ้นชี้หน้าด่าแม่โพสพ แม่โพสพตกใจมาก เสียใจร้องให้วิ่งออกไปหาฤๅษีตาไฟในป่า เล่าเรื่องให้ฟังพลางก็ร้องไห้ไปไม่หยุด และนางบอกว่านางอาย และเสียใจมากที่โดนมนุษย์ด่าท้วง ที่ทำแต่ความดี ช่วยเหลือนมนุษย์ให้มีข้าวกินการทำนาก็ไม่เห็นอียากอะไร ต่อไปนี้ตนจะไม่ช่วยเหลือนมนุษย์อีกแล้ว ฤๅษีตาไฟก็บอกไว้ว่า ถ้าแม่โพสพไม่ช่วยมนุษย์ก็จะอดอยากตาย เป็นบาปเป็นกรรมต่อเนื่องไป ฤๅษีขอให้แม่โพสพอย่าทอดทิ้งมนุษย์เลย สงสารเกิดแม่โพสพก็ตกลงใจว่าจะไม่ทอดทิ้งมนุษย์ แต่ต่อไปนี้เมื่อข้าวตกวงสีทองแล้ว นางจะไม่ชนข้าว ไปสู่อยุ้งชาวบ้านอีก ให้ชาวบ้านเกี่ยวเอง และให้เอาพระขรรค์มาตัดคอด้วยจึงจะยอม ฤๅษีตาไฟก็อนุโมทนาและเห็นชอบกับแม่โพสพ

นับแต่นั้นมา ชาวนาจึงต้องเก็บเกี่ยวข้าวมาขนาดมาผิด และชนข้าวเข้ายุ้งเอง และต้องใช้พระขรรค์(เคียว) เกี่ยวรวงข้าวจึงจะชนเข้ามาลานนวดข้าวได้

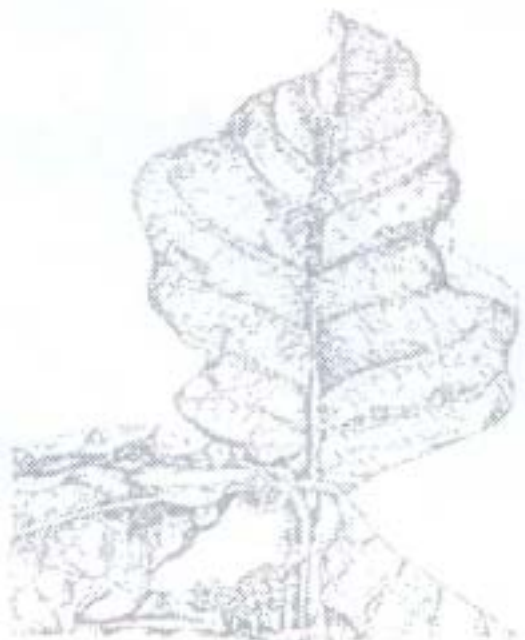
จากหนังสือนิทานสุภาษิต ชุด "บันทึกจากท้ายไร่"
สุจิต บัวพิมพ์ 2536. สำนักพิมพ์ปัญญาสาธิต นนทบุรี.

ยอบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Morinda citrifolia* Linn.
วงศ์ RUBIACEAE
ชื่อสามัญ Morinda
ชื่อพื้นเมือง ยอ, ยอบ้าน, มะตาเสือ (ภาคเหนือ)
 แยใหญ่ (กระเหรี่ยง, แม่ฮ่องสอน)
ลักษณะ: ไม้ต้นขนาดเล็ก หรือไม้พุ่มสูง 2-8 เมตร ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกัน รูปใบหอกกว้าง หรือใบหอกแกมรูปหัวใจ ปลายใบแหลมเล็กน้อย ฐานใบสอบหรือมน ด้านบนเป็นมันเงา ดอก ช่อออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว เชื่อมติดกัน เป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ผล รวมรูปไข่หรือกลม สีเขียว และเปลี่ยนเป็นสีเหลือง หรือเหลืองอมขาวเมื่อสุก **ประโยชน์** ใบและผล รับประทานสดโดยหั่นฝอยใส่ในข้าวต้ม ใบอ่อนนำมาใส่แกงเผ็ด ทำหมอมก และเป็นผักรับประทานกับน้ำพริก ผลแก่จัดใกล้สุกนำมาทำส้มตำ ใบยอ

พรรณไม้เ่ารู้ เขียนเรียงโดย นุชบา ไชยช่วยพัฒนากิจ

มีแคลเซียมสูง มีธาตุเหล็ก ไวตามินเอ บี 1, บี 2, ผลอ่อนมีสีเขียว จะเปลี่ยนเป็นสีขาวและมีกลิ่นเมื่อผลแก่จัด รากและเปลือก ใช้ทำสีย้อมโดยต้องมีอายุ 4 ปี ขึ้นไป จะให้สีแดง ชมพู หรือน้ำตาลอ่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสารประกอบที่ใช้

สรรพคุณทางสมุนไพร

ผล รักษาอาการคลื่นไส้ อาเจียน ท้องเพื่อจุกเสียด ท้องผูก เป็นลม เป็นแผลในปาก ถ่ายพยาธิ ฯลฯ
ใบ รักษาอาการท้องผูก ปวดข้อ เมื่ออาหารปวดหัว น้ำร้อนลวก แผลเรื้อรัง ใจ โลหิตจาง ฯลฯ
ราก เป็นยาระบายและแก้ไอ
สตรี มีครรภ์ควรระวังการรับประทานผลยอเพราะมีฤทธิ์ขับประจำเดือน อาจทำให้แท้งได้ ใบยอควรกินเป็นประจำ เพราะมีคุณค่าอาหารสูง บำรุงร่างกาย ช่วยเจริญอาหาร ป้องกันท้องผูก

ยอ สมุนไพรแก้อาเจียน
 ผลยอดิบหรือผลห่ามสด ใช้เป็นยาแก้อาการคลื่นไส้ อาเจียน โดยผ่านเป็นชิ้นบางๆ อย่างไฟหรือคั่วให้เหลืองกรอบ ใช้ครั้งละ 10 - 15 กรัม ชงน้ำร้อนๆ จิบบ่อยๆ จากการทดลองทางคลินิกให้ผู้ป่วยมาลาเรียที่มีอาการอาเจียน ดื่มน้ำชงจากผลยอแห้ง พบว่าให้ผลดีกว่าดื่มน้ำชา แต่ได้ผลน้อยกว่ายาแผนปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

1. เต็ม สมิตินันท์ 2523. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ชื่อพฤกษศาสตร์ชื่อพื้นเมือง กรุงเทพฯ. หจก. พันธุ์พืชลือซิ่ง.
2. นุชบา ไชยช่วยพัฒนากิจ. 2537. พืชผักพื้นเมืองบางอำเภอของจังหวัดจันทบุรี ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. เตชะ ศิริภัทร. 2539. พืชพันธุ์พื้นบ้าน "ความสุขชั่วชีวิตที่เรวปลูกได้" นนทบุรี: สำนักพิมพ์โลกศุลยภาพ.
4. ร.ศ. ดร. วันดี กุญชรพันธ์. เกษตรกรรมสมุนไพร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เมคคิด มีเดีย.

พฤกษารรณศิลป์

มุม“พฤกษารรณศิลป์” กลับมาอีกครั้งในฉบับนี้ ได้นำบทประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ“กระชู้” เรื่อง “ดอกบัว” ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาลงเผยแพร่ เพื่อสมาชิกที่เป็นอาจารย์และน้องๆ จะได้เกิดแรงบันดาลใจ ส่งบทประพันธ์มาร่วมในมุม “พฤกษารรณศิลป์” ต่อไป

บัวหลวงสีชมพู

1. ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกสมบูรณ์ บัวมีกลิ่นหอมมาก
ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Nelumbo nucifera* 'Roseum Plenum'
ชื่อสามัญ : ROSEUM PLENUM (ภาษาละติน)
ชื่อไทย : สัตบกงข. บัวหลวงบัวอมแดง,บัวฉัตรแดง
ถิ่นกำเนิด : แถบเอเชีย เช่น ในประเทศจีน อินเดีย และไทย ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

ดร.เสริมลาภ วสุวิศ. 2538. บัว ไม้ดอกไม้ประดับ.
สำนักพิมพ์บ้านและสวน อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิง

“ดอกบัว”

เกิด กินบัวปั้นแป้ง รสหวาน
แก่ เก็บบัวกั้วบาน รุ่งเช้า
เจ็บ เขียนบัวคัวชาน ชมชม จิตนา
ตาย นบบัวโคกเศร้า ใฝ่เฝ้าเพลิงสวรรค์

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ประจิด วามานนท์
ประพันธ์

สัตบกงข

สวัสดิ์เพื่อนๆ สมาชิกจุลสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทุกท่าน พบกันเป็นฉบับที่ 6 แล้ว คิดว่าสมาชิกฯ คงจะเริ่มคุ้นเคยกับจุลสารฯ กันบ้างแล้ว ก็เป็นที่น่ายินดีที่สมาชิกให้ความสนใจกับข่าวคราว และสาระ บทความต่างๆ ที่นำลงในจุลสารฯ นี้ และได้ให้ข้อเสนอแนะมาทางคณะผู้จัดทำขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และจะได้เพิ่มเติมสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อเป็นประโยชน์แก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไป ในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ก็จะแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น สำหรับ“มุมนี้มีรางวัล” สมาชิกก็ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ได้ส่งคำตอบเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้คณะผู้จัดทำปลื้มใจไปตาม ๆ กัน

ขณะนี้เราก็มีมุมใหม่ซึ่งเคยเกริ่นไว้บ้างแล้วในฉบับที่ 4 คงยังจำกันได้ในคอลัมน์ “พฤกษารรณศิลป์” ตอนนี้ก็ได้นำส่งให้กับเพื่อนๆ สมาชิก ได้มีโอกาสแสดงฝีมือลายมือ

ทางด้านกาพย์กลอนกัน หรือสมาชิกท่านใดมีเรื่องราวและสาระน่ารู้ (เช่นเทคโนโลยีชาวบ้าน) และอยากจะเผยแพร่ให้กับเพื่อนสมาชิกได้มีโอกาสรับรู้ด้วยก็ขอเชิญส่งข้อมูลมาได้ทางเรายินดีจะนำลงในจุลสารฯ เผยแพร่ให้แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าเราก็หวังว่าจะได้มีโอกาสนำเรื่องราวจากสมาชิกมาลงให้ได้อ่านกันบ้าง สวัสดิ์ครับ

แก้ไขคำผิดฉบับที่ 5
หน้า 1 บรรทัดที่ 5 คอลัมน์ 1 และ บรรทัดที่ 2 คอลัมน์ 2 คำว่า ทรงเสด็จ ใช้คำว่า เสด็จ
หน้า 5 บรรทัดที่ 2 ชื่อวิทยาศาสตร์ *Casseea* แก้เป็น *Cassia*
หน้า 5 บรรทัดที่ 9 คำว่า ชื่อชนิด แก้เป็น ระบุชนิด
หน้า 6 บรรทัดที่ 33 คอลัมน์ 1 คำว่า คณะเจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์ แก้เป็น คณะเจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ
ขอขอบคุณ ร.ศ. วิยดา เทพหัสดิน ที่กรุณาห้วงติงมา

ที่ปรึกษาทางวิชาการ : ส.พิเศษ ประจิด วามานนท์, ผ.ศ. ชิวารุณี ชัยภรประสงฆ์, ศ. พเยาว์ เทียบวงศ์ญาติ, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ปรึกษาฝ่ายผลิตและฝ่ายเทคนิค : อ.คุณ อิศระบาท พึ่งทองพรรณ, อ.คุณ สมศักดิ์ ลิ้มเกิด, อ.คุณ เอกวุฒิ อนุสาสนนท์, อ.คุณ ธีรวัชรณ วุฒินาถน, อ.คุณชูเกียรติ ฤทธิธา
มูลนิธิ : ฝ่ายผลิตสื่อฯ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303

มุมมองนี้มีรางวัล

สวัสดีครับน้องๆ พบกันอีกแล้ว เป็นอย่างไรบ้างกับคำถามฉบับที่แล้ว ยากไหมครับ แต่น้องๆ ก็เก่งกันทั้งนั้นตอบมาเกินครึ่งทุกข้อเลย สำหรับผู้โชคดีก็รอรับของรางวัลกันได้เลยนะครับ แต่สำหรับเฉลยคำตอบฉบับนี้คงจะไม่ได้เฉลยให้เพราะว่าคำตอบมีข้อมูลเยอะมาก ต้องขออภัยด้วย

ปัญหาฉบับนี้ก็ไม่ยากตามเคย คราวนี้พี่ได้อยากให้น้องๆ ช่วยคิดหาชื่อผักหรือส่วนประกอบของพืชที่สามารถนำมารับประทานกับน้ำพริกได้ เพราะพี่เป็นคนชอบทานข้าวกับผักน้ำพริกมากเลย แต่ยังไม่ออกว่าจะหาผักอะไรมาทานกับน้ำพริกดี(อยากได้หลาย ๆ อย่างน้องๆ ช่วยบอกพี่หน่อย และสำหรับน้องๆ ที่ส่งคำตอบเข้ามา ก็จะได้รับของรางวัลทุกคน น้องคนไหนที่คิดได้มากที่สุดก็มีรางวัลพิเศษให้ด้วยนะครับ

กติกาของเรามีอยู่ว่า จะต้องบอกชื่อพืชหรือส่วนของพืชที่สามารถรับประทานกับน้ำพริกได้ และนำส่วนใดของพืชนั้นๆ มาทำอย่างไรจึงจะรับประทานได้

ตัวอย่างเช่น

มะเขือ - ผล (ผลสด, ผลต้มสุก)

ชะอม - ใบ, ยอดอ่อน (ต้มสุก)

แตงกวา - ผล (สด)

รับส่งรายการผักน้ำพริกมาเร็วๆ นะครับ ขอให้ส่งมาก่อน 15 ตุลาคมนี้นะครับ แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

/พี่เต๋/

พี่เต๋

โครงการอนุรักษสันตคุณธรรมพีชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๘มีเดียประเทศไทยรณรงค์สื่อสาร ๘ข้ามบรรพชาภิมาภิ
สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๓ โทร. ๒๕๒ ๔๔๕๐ โทรสาร ๒๕๒ ๔๔๕๐

ติดต่อได้ที่ คุณพรชัย จุฑามาศ

โครงการอนุรักษสันตคุณธรรมพีชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สวนจิตรลดา ถ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303